

Kultur / Bøger

»Så hjælp mig, fanden«

Johann Wolfgang von Goethe. Malet af Josef Stieler i 1828.

KRITIK / 16.12.20

Goethes Faust undersøger det moderne menneskes evindelige, formålsløse stræben og dens tragiske følger. Værket er netop udkommet i hele to nyoversættelser, der lander midt i noget, der ligner en dansk Goethemani.

Laurits Nikolajsen

Walter Ulbricht, den første leder af DDR's *Sozialistische Einheitspartei Deutschlands* og altså en af hovedmændene bag opførelsen af Berlinmuren og optrapningen af Den kolde krig, sagde i 1964 om den unge og – skulle det vise sig – kortlivede republiks fremtid: »Hvis I vil kende vejen fremad, så læs Goethes *Faust* og Marx' *Kommunistiske manifest*.« Det med Marx og manifestet er måske ikke så overraskende, men at Johann

Vi bruger cookies

Vi bruger cookies til at integrere med vores videoudbydere og til at lave anonymiseret statistik over trafikken på vores hjemmeside.

[Læs mere](#)

Statistik

Sociale Medier

Giv samtykke til alle

[Mere om vores privatlivspolitik](#)

kulturhistorie er Goethe stadig et djævelsk godt sted at starte.

Faust I er fortællingen om en videnskabsmand i eksistentiel krise, der føres fra sine bøger og ud i en anden virkelighed af druk, uskyldige piger og heksekunster. Faust sidder ved stykkets start fanget i sit studerekammer og er på én gang ramt af »videnskvalme« og en uslukkelig tørst efter at komme bag om fænomenernes skin og opnå en dybere indsigt i verden, som den *virkelig* er. Gud og Mefisto, som djævelen hedder hos Goethe, indgår et væddemål: Kan Mefisto lokke den stræbende Faust på afveje?

Det forsøger han i hvert fald, og efter at have indgået endnu et væddemål – denne gang med Faust om retten til at disponere over hans sjæl i det hinsides, hvis han nogensinde stopper sin stræben – fører Mefisto Faust og læseren ud i et byliv, hvor der drikkes, synges og bedes. Her møder Faust, bedøvet af djævelsk elskovseliksir og ret liderlig, den unge Margarethe (diminutivt forkortet som Gretchen). Faust forelsker sig, gør Gretchen gravid og ender med at efterlade hende i en fængselscelle, efter at han og den ligeså lumre Mefisto har myrdet flere af hendes familiemedlemmer. At bruge dén fortælling som vejviser – ideologisk eller eksistentielt – virker umiddelbart som en ret dårlig idé. Men nu har man som dansk læser i hvert fald muligheden for at gøre det eller lade være, og det endda med to nye oversættelser af tragediens første del, som oprindeligt udkom i 1808.

Vi bruger cookies

Vi bruger cookies til at integrere med vores videoudbydere og til at lave anonymiseret statistik over trafikken på vores hjemmeside.

[Læs mere](#)

Statistik

Sociale Medier

Giv samtykke til alle

Mere om vores privatlivspolitik

HOS MIG: DU ER SÅ SKØN!/SÅ NØJ, HVORDAN JEG ØNSKER JEG SKAL TA GUL/Læg mig i hænder, er mine dønn:

Som førnævnte elskovseliksir og Mefistos konstante indblanding i forholdet mellem Gretchen og Faust vidner om, vikles de to forløb ofte ind i hinanden. Alligevel er der en markant forskel mellem at følge Faust på Mefistos guidede rundtur i en verden af mørk mystik, heksetræf, eliksirer og fordrukne udskejelser, og så at opleve Faust gøre kur til den gudfrygtige Gretchen. Det er de førstnævnte og blandingen af højstemt dialog og bodegaslagsmål, som udgør højdepunkterne i dramaet, som når Mefisto benytter sig af mørk magi til at fremtrylle vin og gøre en bunke halvstuderede drukkenbolte godt og grundigt gnavne.

Der sker utroligt meget. Uanset hvilken af de to oversættelser, man tyr til, er det krævende og forvirrende, men også medrivende at læse *Faust I*. Tragedien er et kludetæppe af tre rammefortællinger, af 37! forskellige verseformer, en smule prosa og af så mange ånder og tilsyneladende ligegyldige bipersoner, at det er nemt at miste pusten.

“ Tragedien er et kludetæppe.

Til gengæld er dialogerne mellem doktor og djævel så sprælske og underholdende, at man bare venter på den næste, ligesom det er svært ikke at lade sig rive med af Fausts monologer, når de veksler mellem det melankolske og megalomane: »Jeg ligner ingen gud! Det føler hjertets dyb!/Jeg ligner ormen, støvets usle kryb,/der trives dér og kalder støvets verden sin/og tværes ud af vandringsmandens trin.« Og så er der selvfølgelig værkets grundproblem – det moderne menneskes evindelige, formålsløse stræben og dennes

Vi bruger cookies

Vi bruger cookies til at integrere med vores videoudbydere og til at lave anonymiseret statistik over trafikken på vores hjemmeside.

[Læs mere](#)

Statistik

Sociale Medier

Giv samtykke til alle

Mere om vores privatlivspolitik

HVORFOR GEMME SØDENE AF GOETHE: DERIS TIDTID VÆKRENE I SIG SEV ET VIDT GODT. DERIS TIDTID DER TIDDES EN NOK ukuelige oversættere, germanister og teaterinstruktører, der gør den tyske litteratur levende og tilgængelig. Og dels, tror og håber jeg, fordi der findes en fornyet interesse for Tyskland som andet end biler, Berghain og Bayern München: som en nation med en kulturhistorie, der transcenderer Femernforbindelser og excel-ark over, hvem der køber flest af vores svin og vindmøller. Hvis man vil ind i den tyske kulturhistorie er Goethe stadig et djævelsk godt sted at starte.

FAKTA

Johann Wolfgang
Goethe: *Faust. Første del*. Oversættelse v.
Ejler Nyhavn, forord v.
Søren R. Fauth.
Wunderbuch, 2019

Johann Wolfgang
Goethe: *Faust.
Tragediens første del*.
Oversættelse v. Jon
Høyer. Gyldendal, 2020

Per Øhrgaard: *Goethe.
Et essay*. Gyldendal,

Vi bruger cookies

Vi bruger cookies til at integrere med vores videoudbydere og til at lave anonymiseret statistik over trafikken på vores hjemmeside.

[Læs mere](#)

Statistik

Sociale Medier

Giv samtykke til alle

[Mere om vores privatlivspolitik](#)

